

BILJEŠKA GLAVNE UPRAVE ZA ENERGIJU I TRANSPORT O DIREKTIVI 2003/54 EZ-a I DIREKTIVI 2003/55 EZ-a O UNUTARNJEM TRŽIŠTU ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PRIRODNIM PLINOM

OVAJ DOKUMENT NE OBVEZUJE KOMISIJU

REŽIM RAZDVAJANJA

16. siječnja 2004.

A. UVOD

U cilju osiguranja nediskriminirajućeg pristupa mreži i izbjegavanja sukoba interesa potrebno je odvojiti mrežno poslovanje (prirodni monopol) od onih aktivnosti vertikalno integriranih trgovačkih društava koje sudjeluju u tržišnom natjecanju, to jest, proizvodnje i opskrbe.

Postizanje navedenog odvajanja predstavlja svrhu odredbi u novim direktivama o električnoj energiji i plinu koje se odnose na razdvajanje, i koje, u odnosu na prethodne direktive, imaju jaču snagu.

Osnovni elementi novog režima razdvajanja su sljedeći:

1. Pravno razdvajanje operatera prienosnog sustava (OPS) i operatera distribucijskog sustava (ODS) od ostalih aktivnosti koje nisu u vezi s prijenosom, odnosno, distribucijom.
2. Funkcionalno razdvajanje operatera distribucijskog sustava (ODS) u cilju osiguranja vlastite samostalnosti unutar vertikalno integriranog trgovačkog društva.
3. Mogućnost izuzeća u slučaju zahtjeva za pravnim ili funkcionalnim razdvajanjem za operatere distribucijskog sustava (ODS).
4. Računovodstveno razdvajanje: zahtjev za postojanjem odvojenih računa namijenjenih aktivnostima operatera prienosnog sustava i operatera distribucijskog sustava.

Pregledna tablica, koja ilustrira primjenu zahtjeva za razdvajanje operatera prienosnog sustava i operatera distribucijskog sustava, kao i moguće izuzetke, sadržana je u prilogu.

U ovom su dokumentu detaljno navedeni zahtjevi kojima je potrebno udovoljiti kako bi došlo do primjene gore navedenih pravila, u cilju osiguravanja njihove dosljedne primjene u zemljama članicama.

A. PRAVNO I FUNKCIONALNO RAZDVAJANJE

Relevantne odredbe direktiva

U članku 15. Direktive E i članku 13. Direktive G stoji:

1. Tamo gdje operater distribucijskog sustava predstavlja dio vertikalno integriranog trgovačkog društva, smatra se samostalnim, bar u svom pravnom obliku, u smislu organizacije i donošenja odluka, u odnosu na aktivnosti koje se ne odnose na distribuciju. Ova pravila ne obvezuju na odvajanje vlasništva nad imovinom operatera distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.
2. Pored zahtjeva sadržanih u stavku 1, u slučaju kad operater distribucijskog sustava predstavlja dio vertikalno integriranog poduzeća, smatra se neovisnim u smislu vlastite organizacije i donošenja odluka, u odnosu na ostale aktivnosti koje se ne odnose na distribuciju. U cilju postizanja istoga, potrebno je primijeniti sljedeće minimalne kriterije: (slijedi kriterije a-d)

Slična odredba koja se odnosi na operatera prijenosnog sustava sadržana je u članku 10. direktive E i članku 9. Direktive G.

S obzirom na operatere distribucijskog sustava, članak 15, zadnja rečenica direktive E i članak 13, zadnja rečenica Direktive G navodi:

Zemlje članice mogu donijeti odluku o neprimijeni stavaka 1. i 2. na integrirana poduzeća koja se bave prometom električne energije/plina i koja opslužuju manje od 100000 priključenih korisnika, ili manje izolirane sustave.

Članak 30.,stavak 2. Direktive E navodi:

Država članica može odgoditi primjenu članka 15., stavka 1. do 1. srpnja 2007. Ovim se ne dovode u pitanje zahtjevi sadržani u članku 15., stavku 2.

Slična je odredba za operatere distribucijskog sustava plina sadržana u članku 33., stavku 2. Direktive G.

2. Temeljna načela primjene

2.1. Primjena na «vertikalno integrirana trgovačka društva»

Prema gore navedenim člancima, zahtjevi za razdvajanjem primjenjuju se u slučaju kad dotično mrežno poslovanje predstavlja dio «vertikalno integriranog poduzeća».

Definicija termina «vertikalno integrirano poduzeće» (VIP) sadržana je u članku 2., br. 21, Direktive E (dok je slična odredba sadržana u direktivi za plin).

«vertikalno integrirano poduzeće» predstavlja poduzeće ili grupu poduzeća čiji su međusobni odnosi definirani člankom 3., stavkom 3. Uredbe Vijeća EEZ-a br. 4064/89 od 21. prosinca 1989. godine, o nadzoru koncentracija među poduzećima¹ i u slučaju kad dotično poduzeće/grupa provodi najmanje jednu od funkcija prijenosa ili distribucije, kao i najmanje jednu funkciju iz domena proizvodnje ili opskrbe električnom energijom;

Članak 3., stavak 3. Uredbe Vijeća EEZ-a br. 4064/89, na koje su ova definicija odnosi, navodi:

U svrhu ove Uredbe nadzor se provodi putem prava, ugovora ili bilo kojeg drugog načina koji, odvojeno ili u kombinaciji, uzimajući u obzir činjenično stanje ili primijenjeni zakon, dajući mogućnost provođenja odlučnog utjecaja na poduzeće, poglavito od strane:

- a) vlasništva ili prava na korištenje čitave ili dijela imovine poduzeća;
- b) prava ili ugovora koji omogućuju odlučan utjecaj na sastav, glasovanje ili odluke organa poduzeća

Stoga se trgovačko društvo smatra VITD (vertikalno integriranim trgovačkim društvom) ukoliko udovoljava sljedećim uvjetima:

-poduzeće se istodobno bavi proizvodnjom ili opskrbom električne energije/plina

i

-djelatnost mreže se provodi unutar iste pravne strukture

ili

-djelatnost mreže provodi se u pravno odvojenoj mrežnoj tvrtki koja je, pod «nadzorom» tvrtke za opskrbu/proizvodnju, ili holdinga koji «nadzire» tvrtku za opskrbu/proizvodnju u smislu članka 3., stavka 3. gore navedene Uredbe Vijeća EEZ-a o spajanju (npr. zbog toga što matično trgovačko društvo drži većinu dionica/glasačkih prava koja se odnose na mrežnu tvrtku)

ili

- kada je odvojena mrežna kompanija, time što «nadzire» tvrtku za opskrbu/proizvodnju, istodobno i holding.

U slučaju ispunjenja ovih uvjeta, primjenjuje se pravno i funkcionalno razdvajanje, te je VIP (vertikalno integrirano poduzeće) dužno poduzeti sljedeće korake:

- osnovati (ukoliko već ne postoji) odvojenu mrežnu tvrtku

-mrežna tvrtka, ukoliko ostaje pod «nadzorom» pripadajuće tvrtke za opskrbu/proizvodnju u smislu članka 3., stavka 3. gore navedene Uredbe Vijeća, treba biti funkcionalno razdvojena, u smislu članka 15, stavka 2. koji se odnosi na električnu energiju ili članka 13., stavka 2. koji se odnosi na plin, u cilju osiguravanja potrebne samostalnosti u odnosu na matičnu kompaniju.

¹ SL L 395, 30. prosinca 1989., str. 1 Uredba zadnje izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ) br. 1310/97 (SL L 180, 9. srpnja 1997., str. 1)

- u situaciji kada mrežna tvrtka provodi «nadzor» pripadajuće tvrtke za proizvodnju/opskrbu na način koji nije u skladu s funkcionalnim razdvajanjem, tada se to neće dopustiti sukladno novoj direktivi (za više detalja vidi 4.2.1.)

Ukoliko, s druge strane, tvrtka za dostavu/proizvodnju, u vrijeme dok još posjeduje neke dionice u mrežnoj tvrtki, ne «nadzire» ili više ne «nadzire» mrežnu tvrtku, dotično se mrežno poduzeće ne smatra dijelom vertikalno integriranog poduzeća u smislu Direktive. Rezultat toga je da se zahtjevi za razdvajanjem, sukladno članku 15. za električnu energiju i članku 13. za plin, posebice članak 15., stavak 2, [članak 13., stavak 2., točka g G], uopće ne mogu primijeniti.

2.2 Elementi definicije «nadzora» u smislu Uredbe o spajanju

Kao što je gore opisano, mrežna tvrtka može i ne mora biti podložna, posebice, zahtjevima funkcionalnog razdvajanja, ovisno o tome ostaje li pod «nadzorom» ili ne, tvrtke koja se bavi opskrbom ili proizvodnjom.

Jasno je da je potrebno, u tom smislu, osigurati najviši stupanj sigurnosti. Mrežna tvrtka treba znati smatra li se, u smislu direktive, njena samostalnost u odnosu na djelatnost opskrbe/proizvodnje dovoljnom, ili je potrebno poduzeti dodatne mjere funkcionalnog razdvajanja u cilju jačanja spomenute samostalnosti. To bi moglo biti posebno dvojbeno u slučajevima gdje «nadzor» pripadajuće tvrtke za opskrbu/proizvodnju nije očit, primjerice ukoliko potonja posjeduje manje od 50% dionica mrežne tvrtke.

Suprotno navedenom, direktiva ukazuje na definiciju «nadzora» postavljenoj u članku 3., stavku 3. Uredbe o spajanju. Prema spomenutom članku i obavijesti izdanoj od strane Komisije, koja se odnosi na interpretaciju ovog članka², trgovačko društvo ima, sažeto rečeno, «nadzor» nad drugom, pripadajućom tvrtkom ukoliko:

- posjeduje glavninu dionica/glasačkih prava pripadajuće tvrtke ili
- ne posjeduje većinu dionica, ali de facto «nadzire» isključivo pripadajuće poduzeće, zahvaljujući činjenici, primjerice, da su preostale dionice disperzirane na veliki broj malih dioničara, te se očituju u obliku većine glasova dobivenih na zadnjim godišnjim općim skupštinama. Osim toga, de facto kontrola manjeg broja dioničara može također biti rezultat specifičnih ugovornih aranžmana kojima se osigurava pravo stvarnog određivanja poslovne politike tvrtke.

2.3 Izuzeća

U odnosu na operatere distribucijskih sustava, države članice imaju mogućnost, u okvirima nacionalnog zakonodavstva, predvidjeti *izuzeća od* ranije opisanih načela primjene pravnog i funkcionalnog razdvajanja u slučaju VIP-a:

² Obavijest Komisije, 2. ožujka 1998., SL (1998)C 66/5

-Manji operateri distribucijskih sustava (koji opslužuju manje od 100.000 korisnika) mogu biti izuzeti od zahtjeva, kako u slučaju pravnog, tako i funkcionalnog razdvajanja. Mogućnost izuzeća nije vremenski ograničena.

U odnosu na veće operatere distribucijskih sustava (koji opslužuju više od 100.000 korisnika), moguće je odgoditi zahtjev za pravnim razdvajanjem do 1. srpnja 2007, to jest, datuma potpunog otvaranja tržišta.

Zahvaljujući spomenutim iznimkama, postoji mogućnost da se zahtjevi za funkcionalnim razdvajanjem zaprimaju odvojeno od zahtjeva za pravnim razdvajanjem.

Prvo, dok države članice mogu odlagati svoju obvezu pravnog razdvajanja većih operatera distribucijskih sustava do 1. srpnja 2007., takva mogućnost ne postoji u slučaju obveze funkcionalnog razdvajanja. Stoga je razumljivo da su do 2007. veći operateri distribucijskih sustava dužni, sukladno nacionalnom pravu, razdvojiti mrežne aktivnosti u funkcionalnim okvirima, bez obveze osnivanja odvojene tvrtke.

Drugo, država članica može, u okvirima nacionalnog prava, ograničiti izuzeće koja se odnosi na manje operatere distribucijskih sustava da izvrše pravno razdvajanje, te provesti obvezu funkcionalnog razdvajanja koja bi se odnosila na sve operatere distribucijskih sustava (ili bi se na njih primijenio niži prag).

3. Pravno razdvajanje

3.1. Temeljna načela

Temeljna poruka ovih odredbi je da prijenos i distribuciju trebaju obavljati odvojena «mrežna» tvrtka. Međutim, mrežna tvrtka ne smije nužno posjedovati imovinu mreže, već mora imati «pravo na donošenje učinkovitih odluka» u skladu sa zahtjevima funkcionalnog razdvajanja. (vidi dolje).

Obveza osnivanja odvojene tvrtke odnosi se samo na mrežnu djelatnost, to jest, prirodni monopol. Sve ostale aktivnosti, primjerice, opskrba i proizvodnja mogu se i dalje obavljati u isključivo jednoj tvrtki.

3.2. Pravna forma mrežne kompanije

Vertikalno integrirana trgovačko društvo je, u načelu, slobodno izabrati pravnu formu mrežne tvrtke, pod uvjetom da vrsta odabrane tvrtke osigurava dovoljno samostalnosti upravi

OPS/ODS-a u odnosu na matično trgovačko društvo, u cilju ispunjenja zahtjeva funkcionalnog razdvajanja.

Stoga, ukoliko opći sustav nadzornog režima, koji se u nacionalnom zakonodavstvu smatra standardnim za odabrani tip trgovačkog društva, ne udovoljava zahtjevima funkcionalnog razdvajanja, jer, primjerice, dopušta vlasnicima davanje napatka u vezi dnevnih aktivnosti, potrebno je zahtijevati njegovu modifikaciju putem specifičnih ugovornih aranžmana unutar statuta mrežne tvrtke, kako bi se upravi tvrtke omogućio dovoljan stupanj samostalnosti u odnosu na matično trgovačko društvo. Na isti način, svaki ugovorni aranžman koji uvodi dodatna prava nadzora, pored onih koje zakon smatra standardnim, i kojima se ograničava samostalnost mrežne tvrtke kćeri, mora biti u skladu s funkcionalnim razdvajanjem.

3.3. Operater kombinirane mreže

Pitanje koje bi moglo imati značajnu važnost u praksi jest, može li se smatrati da operater kombinirane mreže, npr. koji obavlja poslove nekoliko različitih mreža unutar isključivo jednog trgovačkog društva poštuje uvjete pravnog razdvajanja. To se posebno odnosi na višenamjenska distribucijska trgovačka društva koja bi, u procesu odvajanja poslova opskrbe, mogla izraziti želju da, primjerice, svoje aktivnosti vezane uz mrežne sustave električne energije, plina, vode, provode u isključivo jednoj tvrtki, kako bi polučile korist od sinergije.

Kad je riječ o operaterima kombiniranog sustava (OPS/ODS) za električnu energiju, odnosno plin, direktive predviđaju izuzeće od pravnog razdvajanja eksplicitnom odredbom kojom se dopušta takva kombinirana operacija, pod uvjetom da su računi odvojeni i da je operater kombiniranog sustava funkcionalno razdvojen od ostalih aktivnosti sektora³.

Suprotno tome, nema izričite odredbe kojom se određuje mogućnost angažmana operatera kombinirane mreže u različitim sektorima. Za takvog kombiniranog multisektorskog operatera bi, u načelu, trebala postojati istovjetna mogućnost kao i za operatera kombiniranog sustava (OPS/ODS). U cilju osiguranja nediskriminirajućeg pristupa mreži i izbjegavanja sukoba interesa, potrebno je odvojiti mrežno poslovanje (prirodni monopol) od aktivnosti vertikalno integriranih trgovačkih društava, koje su dijelom tržišnog natjecanja, to jest, proizvodnje i opskrbe. Suprotno tome, funkcioniranje različitih mreža u jednoj kompaniji ne predstavlja istu vrstu rizika diskriminacije ili sukoba interesa, pod uvjetom postojanja odvojenih računa čime bi se trebala osigurati transparentnost i spriječiti prelijevanje sredstava.

4. Funkcionalno razdvajanje

4.1. Relevantne odredbe direktiva

Članak 15., stavak 2. Direktive E i članak 13., stavak 2. Direktive G navodi:

---

³ Članak 17. Direktive E i članak 15. Direktive o plinu

2. Osim zahtjeva iz stavka 1. prema kojem se operater distribucijskog sistema smatra dijelom vertikalno integriranog poduzeća, također se smatra samostalnim u okvirima organizacije i donošenja odluka, u odnosu na ostale aktivnosti koje nisu u vezi s distribucijom. U cilju postizanja navedenog, potrebno je primijeniti sljedeće minimalne kriterije:

- (a) osobe odgovorne za upravljanje poslovima operatera distributivnog sustava ne sudjeluju nužno u strukturama nadležnog integriranog poduzeća koje se bavi prometom električne energije, bilo direktno ili indirektno, u pitanjima dnevnih aktivnosti proizvodnje, prijenosa i opskrbe električnom energijom;
- (b) potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere u cilju osiguravanja profesionalnih interesa osoba nadležnih za upravljanje operaterom distribucijskih sustava, na način da im se omogući samostalnost u djelovanju;
- (c) Operater distribucijskog sustava ima pravo donošenja učinkovitih odluka, neovisno o integriranom poduzeću koje se bavi prometom električne energije, uz poštivanje sredstava za rad, održavanje ili razvoj mreže. Time se ne bi trebalo onemogućavati postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije, kako bi se osigurala zaštita prava nadzora matičnog trgovačkog društva nad tvrtkom kćeri, u ekonomskom i upravnom smislu, u odnosu na povrat sredstava, što je indirektno regulirano člancima 23., stavkom 2. [članak 25., stavak 2, G]. Time se posebno omogućuje matičnom trgovačkom društvu odobravanje godišnjeg financijskog plana ili bilo kojeg ekvivalentnog instrumenta operateru distribucijskog sustava, kao i postavljanje općih ograničenja u smislu nivoa zaduženja svojih tvrtki-kćeri. Matično trgovačko društvo nema pravo davanja naputaka u vezi dnevnih aktivnosti, kao ni u pogledu pojedinačnih odluka koje se odnose na stvaranje ili nadogradnju distribucijskih linija, ukoliko ne premašuju okvire odobrenog financijskog plana, ili bilo kojeg drugog ekvivalentnog instrumenta.
- (d) Operater distribucijskog sustava postavlja usuglašeni program, kojim se utvrđuju mjere kojima bi se onemogućilo diskriminirajuće ponašanje i osiguralo odgovarajuće praćenje njegova poštivanja. Program postavlja specifične obveze zaposlenicima kako bi se postigao navedeni cilj. Osoba ili tijelo odgovorno za praćenje usuglašenog programa dužna je podnijeti godišnje izvješće s navedenim poduzetim mjerama tijelu nadležnom za donošenje propisa, sukladno članku 23., stavku 1.) [članak 25., stavak 1, G], te isto objaviti.

Slične odredbe operatera prijenosnog sustava sadrži članak 10.,stavak 2.,direktive E i članak 9.,stavak 2., direktive G.

4.2.Odvajanje uprave (alineja a) i b))

4.2.1 Temeljna načela

Odredbe direktive koje se odnose na odvajanje uprave zahtijevaju, prije svega, od članova uprave mrežnog poslovanja da nisu istovremeno zaposleni u tvrtki koja se bavi opskrbom/proizvodnjom i koja je u sastavu vertikalno integriranog trgovačkog društva. To se odnosi na obje vrste uprave, najviši izvršni menadžment i operativni (srednji) menadžment. Stoga, primjerice, izvršni direktor mrežne tvrtke ne može biti istodobno izvršni direktor pripadajuće tvrtke za opskrbu/proizvodnju i obrnuto. Međutim, ostaje mogućnost da izvršni direktor holdinga provodi funkciju nadzora u mrežnoj tvrtki bez da je uključen u odluke dnevnog poslovanja.

Do koje mjere direktor mreže može biti istodobno angažiran i u holdingu, koji nije, ujedno, direktno uključen u proizvodnju i/ili opskrbu, zbog toga što za spomenute grane postoje zakonski odvojene jedinice, potrebno je odlučiti od slučaja do slučaja. U svakom slučaju, spomenute su dvostruke funkcije moguće samo onda, kad holding ne preuzima nikakve odluke iz dnevnog poslovanja uprave koje se odnose na opskrbu, proizvodnju ili mrežu.

Odvajanje uprave zahtijeva, osim toga, poduzimanje «odgovarajućih mjera» u cilju osiguranja samostalnosti osoba odgovornih za upravljanje mrežom. Na državi članici je daljnje određivanje takvih mjera, u svjetlu vlastitih nacionalnih okolnosti. Međutim, u cilju usklađenosti s direktivama, države članice moraju poduzeti jasne i odgovarajuće korake u bavljenju sljedećim pitanjima:

Primanja uprave mreže ne smiju se temeljiti na rezultatima rada holdinga/opkrbne tvrtke, kao i na prethodno određenim elementima koji se odnose na rezultate mrežne tvrtke. Razlozi koji opravdavaju zamjenu člana uprave mrežne tvrtke, na inicijativu matičnog trgovačkog društva, moraju biti izrijeком napisani u povelji tvrtke.

Iako postoji načelna mogućnost mobilnosti članova uprave unutar različitih podružnica vertikalno integriranog trgovačkog društva, transfer osoblja iz mrežnog poslovanja u ostale aktivnosti trgovačkog društva i obrnuto, mora udovoljavati određenim uvjetima. U slučaju kad je direktor, primjerice, imenovan u upravu mrežne tvrtke, nakon isteka mandata, njegovo/njezino zapošljavanje u holdingu i/ili opkrbnoj tvrtki ne bi se trebalo od samog početka podrazumijevati.

Tvrtki uključenoj u mrežno poslovanje nije dopušteno posjedovanje dionica pripadajućih tvrtki koje se bavi opskrbom i proizvodnjom, kao i holdinga. Ukoliko mrežna tvrtka posjeduje takve dionice, u tom slučaju ima direktni financijski interes u odnosu na rad podružnice koja se bavi opskrbom, pa posljedično tome, onemogućuje njenu upravu u «samostalnom djelovanju». Ovo se pravilo ne odnosi na situaciju kad je mrežna tvrtka ujedno holding tvrtke za opskrbu/proizvodnju. Posljedično tome, više nije moguća struktura u kojoj je, primjerice, distribucijska tvrtka tradicionalno posjedovala zakonski odvojenu podružnicu za opskrbu. To, međutim, ne zahtijeva nužno promjenu vlasništva nad imovinom mreže. Dovoljno je osnovati novu tvrtku koja vodi operativne poslove mreže, bez da ujedno posjeduje imovinu te iste mreže.

Jednako tako, pitanje vlasništva dionica, na osobnom nivou uprave mrežne tvrtke, potrebno je rješavati na način da omogući samostalnost upravi. Zabrinutost može predstavljati slučaj kad, primjerice, izvršni direktori mrežne tvrtke posjeduju velik broj dionica pripadajuće tvrtke za opskrbu/proizvodnju, što može dovesti do sukoba interesa. Tim više, što u jednom broju zemalja članica, nacionalni propisi ne dopuštaju vlasništvo nad dionicama iz sektora energetike na osobnoj razini.

4.2.2. Tretman zajedničkih službi

Važno pitanje u kontekstu odvajanja menadžmenta jest kako rješavati *zajedničke službe*, to jest, službe koje su bile u nerazdvojevom svijetu, često zajedničke za prijenosno/distribucijsko, opskrbno ili neko drugo poslovanje. Tipično je da takve službe sadrže kadrove i financije, informacijsku tehnologiju, smještaj i transport. Činjenica da će zahtjevi za sustavnim podvostručavanjem spomenutih zajedničkih službi dovesti do značajnog rasta troškova bez odgovarajućih dodatnih pogodnosti, ostaje za raspravu.

Čini se da je najprikladniji način rješavanja ovog pitanja, od slučaja do slučaja.

U slučajevima kad je dozvoljeno osnivanje zajedničkih službi, bit će potrebno zadovoljiti određenim uvjetima, kako bi se smanjila potreba za konkurencijom i isključio sukob interesa:

- isključeni su svi oblici prelijevanja sredstava koja daje ili prima mrežno poslovanje, u cilju osiguranja navedenog, služba treba biti organizirana na tržišnim osnovama, kako je postavljeno ugovornim aranžmanom između zajedničkih službi i korisnika
- zajedničke službe normalno funkcioniraju i njima se upravlja izvan mrežnog poslovanja, tj. pripadajuće tvrtke za dostavu ili, još bolje, holdinga; ako mreža nije prevladavajući korisnik.

4.2.3. Primjena na na bespravno razdvojene ODS-e

U slučajevima kad je odvajanje ODS-a obavljeno isključivo na funkcionalnoj osnovi, ali ne i na pravnoj osnovi, temeljne ideje, koje stoje iza gore navedenih načela, primjenjuju se na isti način, što dovodi do sljedećih konkretnih pravila.

- Potrebno je osnovati odvojeni odjel za distribucijsko poslovanje, unutar vertikalno integrirane jedinice, koji treba funkcionirati kao «profitni centar».
- Potrebno je imenovati upravnog direktora odjela mreže. On ili ona treba imati specifičan ugovor s kompanijom, koji treba, posebice, sadržavati popis isključivih razloga za opoziv njezinog/njegovog imenovanja. On ili ona ne mogu biti članom uprave vertikalno integriranog trgovačkog društva.

- Tamo gdje postoji pojedinačna odgovornost članova uprave, član uprave trgovačkog društva odgovoran za podružnicu mreže, nije u tom trenutku odgovoran za poslove opskrbe i proizvodnje, bar ne za njihovu komercijalnu stranu. Postoji mogućnost strogo ograničenih odgovornosti na inženjerske aspekte.
- Članovi uprave zaposleni u odjelu mreže, ne smiju istodobno imati zadatke koji se odnose na ostale aktivnosti sektora.
- Zajedničke službe, koje koristi odjel mreže i ostali odjeli trgovačkog društva, moraju udovoljavati određenim uvjetima prema gore izloženim načelima.
- Primanja osoblja zaposlenog u odjelu mreže, koji funkcionira kao «profitni centar», i osnovan je na temelju unaprijed određenih elemenata, ovise isključivo o mrežnom poslovanju.
- Prijevoz osoblja iz odjela mreže u ostale odjele trgovačkog društva je ograničen .
- Članovima uprave odjela mreže nije dopušteno vlasništvo nad dionicama kompanije.

4.2.4. Odvajanje mreža različitih sektora

Potrebna je stroga primjena gore opisanih općih načela, koja se odnose na odvajanje uprave, u pogledu odnosa između mrežnog poslovanja i poslovanja opskrbe unutar istog sektora.

U slučaju odnosa mrežnog poslovanja i mrežnog poslovanja (ili opskrbe) nekog drugog sektora, moguća je veća fleksibilnost, primjerice, u slučaju distributera električnom energijom i njegovih odnosa prema poslovima plina ili vode koji se provode unutar istog trgovačkog društva. U tom smislu primjenjuju se sva gore navedena temeljna razmatranja, u odnosu na mogućnost stvaranja jednog multisektorskog operatera. Zahtjev izražen u alineji a) članka 10., stavka 2. Direktive G, primjerice, sročjen je tako da se isključivo primjenjuje u odnosu na ostale aktivnosti koje su u vezi s električnom energijom.

Međutim svaka fleksibilnost u tom smislu mora biti u skladu s cjelokupnim, općim ciljem, a to je omogućiti upravi mreže “slobodu djelovanja”⁴. Do koje mjere to zahtijeva odvajanje uprave, u odnosu na aktivnosti različitih sektora, moguće je odlučiti od slučaja do slučaja. Potrebna je uravnotežena prosudba s jedne strane, potreba za samostalnošću i, s druge strane, interesi, primjerice, višenamjenskih operatera, u nalaženju moguće sinergije.

4.3. Prava donošenja učinkovitih odluka (alineja c))

4.3.1. Temeljna načela

---

⁴ Vidi alineju b) članka 10., stavka 2. i članka 15., stavka 2. Direktive E i odgovarajućeg članka Direktive G

Sve komercijalne i operativne odluke koje se odnose na operativne poslove, održavanje i razvoj mreže, moraju se donositi unutar mrežnog poslovanja, bez uplitanja pripadajućeg poslovanja opskrbom ili pak holdinga unutar integriranog trgovačkog društva. To je posebno važno u odnosu na područja koja moraju imati utjecaj na konkurenciju na tržištu opskrbe, kao što su proširenje ili stvaranje međusobnih veza sa ostalim sustavima.

Mrežna tvrtka ima dovoljno ljudskih i fizičkih resursa na raspolaganju, kako bi obavila svoj posao samostalno u odnosu na ostale dijelove integriranog trgovačkog društva. Ona također ima dovoljnu količinu financijskih sredstava na raspolaganju, kako bi ispunila svoje zadatke u cilju održavanja i razvoja mreže.

4.3.2. Mrežni operater koji ne posjeduje imovinu

Gore navedena načela mogu se također primijeniti u slučaju kad matično trgovačko poduzeće i dalje ostaje vlasnikom imovine. I u tom slučaju temeljne odluke moraju ostati unutar mrežne tvrtke, matično trgovačko društvo mora, u načelu, biti uključeno u primjenu takvih odluka, pod uvjetom postojanja zaštitnih mehanizama kojim se osigurava da matično trgovačko poduzeće samo provodi odluke koje je donijela mrežna tvrtka. U slučaju da matično trgovačko društvo nije suglasno sa spomenutom odlukom, mrežna tvrtka mora imati mogućnost intervencije putem prava uključanja. Detalji se utvrđuju od slučaja do slučaja i trebaju biti jasno naznačeni posebnim sporazumom (vidi kao primjer «Sporazum o infrastrukturi» kojeg je donio Parlament Republike Irske)

4.3.3. Prava nadzora matičnog trgovačkog društva

Druga rečenica alineje c) pojašnjava da zahtjev za pravima učinkovitog donošenja odluka ne dovodi u pitanje «gospodarska i nadzorna prava matičnog trgovačkog društva u pogledu povrata sredstava u društvo kćer». U odnosu na opseg nadzornih prava, Direktiva izražava dva stavka: financijski plan mrežne tvrtke ili neki drugi istovjetni instrument i njenu razinu cjelokupne zaduženosti. Kad su u pitanju ograničenja nadzornih prava, direktiva je jednako tako jasna: matičnom trgovačkom društvu nije dopušten detaljan pregled dnevnih mrežnih aktivnosti, ponajprije, napatka koji se odnose na odluke u svezi stvaranja ili nadogradnje linija, kad njihovi troškovi ne prelaze okvire financijskog plana.

Unutar opsega odobrenog financijskog plana, mrežna tvrtka je u potpunosti neovisna. Osim toga, financijski plan, dok ga može odobriti matično trgovačko društvo, mora biti u skladu sa zahtjevom da mrežna tvrtka ima dovoljnu količinu financijskih sredstava za održavanje i proširenje raspoložive infrastrukture.

Direktiva se odnosi na financijski plan ili na «odgovarajući instrument». Taj termin treba tumačiti ograničeno na način da matično trgovačko društvo može odobriti samo one instrumente koji su funkcionalno istovjetni financijskom planu, ali koji se prema pojedinačnoj nacionalnoj terminologiji ne nazivaju «financijskim planom».

S obzirom na sastav nadzornoga odbora mrežne tvrtke, tamo gdje on postoji, barem bi dva njegova člana, ovisno o veličini odbora, u idealnim uvjetima trebali biti neovisni od interesa matičnoga trgovačkog društva.

4.3.4. Primjena na ODS koji nije zakonski razdvojen

U slučajevima kad je ODS razdvojen samo funkcionalno alineja c) ne može se doslovno primjenjivati jer se ona bavi odnosom matičnoga trgovačkog društva prema njezinom društvu kćeri, što je nevažno ako se sve radnje obavljaju unutar iste pravne strukture. Temeljno se načelo alineje c), međutim, ipak primjenjuje na analogan način. Iz toga proizlazi da zaseban odjel distribucije ima dalekosežna prava donošenja odluka koje se odnose na rad, održavanje i razvoj mreže.

Gore opisana direktorova neovisnost ne dovodi u pitanje sveukupnu odgovornost najviše uprave trgovačkog društva, uključujući i u pogledu donošenja odluka o ulaganjima.

4.4. Obvezujući program

Svrha obvezujućeg programa je da ponudi *formalni okvir* koji će osigurati da mrežno poslovanje u cjelini, kao i svi uposlenici i članovi uprave pojedinačno, poštuju načelo nediskriminacije.

Tri su aspekta važna s tim u svezi:

- sadržaj programa, osobito posebne obveze uposlenika da ispune cilj nediskriminacije;
- mjere za provedbu programa;
- učinkovito nadziranje i redovno izvješćivanje

4.4.1. Sadržaj obvezujućeg programa

Obvezujući program treba sadržavati pravila postupanja koja osoblje mora poštivati kako bi se isključila mogućnost diskriminacije.

Ta se pravila, recimo, odnose na obvezu čuvanja povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija (članak 12. i 16. Direktive E i članak 10. i 14. Direktive G). Obvezujući program tako može do u tančine propisati koje vrste informacija treba u tom smislu smatrati povjerljivima te kako s njima postupati. Odnose se također i na kazne koje se izriču u skladu s nacionalnim zakonima u slučaju nepoštivanja pravila o čuvanju povjerljivosti podataka sadržanih u Direktivama⁵.

Sljedeća skupina pravila koja treba poštivati odnosit će se na ponašanje osoblja prema korisnicima. Uposlenici, na primjer, moraju jasno dati do znanja da zastupaju isključivo mrežnog operatera, te će izbjegavati svaki spomen poslovanja srodnog dobavljača. Općenito promatrano, uposlenici ne smiju davati nikakve preporuke glede mogućih dobavljača, te će umjesto toga korisnike uputiti na javno dostupne izvore informacija.

⁵ Članak 23., stavak 9. Direktive E i članak 25., stavak 9. Direktive G obvezuje države članice na poduzimanje mjera u slučaju nepoštivanja pravila o čuvanju povjerljivosti podataka.

Mjere kojima je svrha isključiti mogućnost diskriminacije obuhvaćaju i zabranu ili pak ograničenje pristupa osoblju koje ne sudjeluje u mrežnom poslovanju, prostorijama mrežnog operatera, dijelu tih prostorija i, - što je najvažnije – pristupa sustavima za zapisivanje, obradu i pohranu osjetljivih podataka.

4.4.2. Primjena obvezujućeg programa

Obvezujući program mora se aktivno provoditi i promicati putem posebne politike i posebnim postupcima.

Ta politika treba se, među ostalim, sastojati od sljedećih elemenata:

- aktivne, redovite i vidljive potpore koju najviša uprava pruža programu, na primjer putem osobnih poruka najviše uprave upućenih osoblju u kojima se izražava privrženost programu;
- pisanog izricanja privrženosti programu kojim se osoblje opredjeljuje za program;
- jasnog priopćenja da će biti pokrenut stegovni postupak protiv djelatnika koji krše obvezujuća pravila;
- redovite izobrazbe o temi poštivanja pravila, a posebice u sklopu uvodnog programa za nove djelatnike.

4.4.3. Nadziranje i izvješćivanje

Da bi program uspio njegovu djelotvornost treba redovito nadzirati. To nije važno samo kao sredstvo kojim se jamči pravilno djelovanje programa nego i da bi se omogućilo prepoznavanje onih područja za koja postoji najveća opasnost od nepoštivanja pravila.

Postupak vrednovanja provodi se na transparentan način čime se uposlenicima ukazuje na to da se njihovo ponašanje u odnosu na uvjete programa neprestano promatra.

Osoba, ili tijelo nadležno za nadziranje obvezujućeg programa, tijelo je najviše uprave ili je član takvog tijela. O sadržaju godišnjeg izvješća što ga podnosi ta osoba ili tijelo, smjernice izdaje tijelo nadležno za donošenje propisa.

Godišnje izvješće odobravaju neovisni članovi nadzornog odbora prije podnošenja tijelu nadležnom za donošenje propisa, tamo gdje je to provedivo.

4.5. Čuvanje povjerljivosti – «Kineski zidovi»

Pravila o funkcionalnom razdvajanju dopunjena su obvezom prijenosnog i distribucijskog operatera da čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija (vidi, na primjer, članak 12. i 16. Direktive o električnoj struji).

To primjerice isključuje mogućnost da osoblje zaposleno u dobavljačkom poslovanju ima neograničen pristup bazama podataka koje sadrže informacije koje bi nekome mogle donijeti

komercijalnu korist, poput pojedinosti o postojećim ili potencijalnim mrežnim korisnicima. Iako to nužno ne znači osnivanje odvojenih sustava datoteka, ipak se jasno moraju odrediti i ograničiti posebna pristupna prava kako bi ona bila u skladu s pravilom o čuvanju povjerljivosti podataka.

4.6. Dodatne mjere za učvršćivanje funkcionalnog razdvajanja

Treba napomenuti da mjere funkcionalnog razdvajanja sadržane u Direktivama predstavljaju «minimalni kriterij». Države članice stoga mogu razmotriti mogućnost da dopune minimalni niz kriterija dodatnim mjerama kako bi osigurale maksimalnu djelotvornost razdvajanja u skladu s posebnim nacionalnim okolnostima, a posebno u skladu s nacionalnim zakonom o trgovačkim društvima.

Te mjere mogu primjerice uključivati i *promjenu zaštitnog znaka* mrežnog poslovanja kako bi ga korisnici jasno razlikovali od opskrbnog poslovanja trgovačkog društva. Odvojeni zaštitni znakovi pomogli bi da se u misli djelatnika snažnije usadi svijest o odvajanju. Sljedeća bi mjera bila da se osigura da mrežni operater i opskrbno poslovanje budu smješteni u *odvojenim zgradama*, pod uvjetom da takva mjera bude primjerena obzirom na veličinu dotičnog trgovačkog društva. Kad je riječ o predavljanju mrežne tvrtke na internetu, na njezinoj početnoj stranici ne bi smio postojati link do srodne opskrbne tvrtke.

4.7. Ugradnja pravila o funkcionalnom razdvajanju u nacionalno pravo

Odredbe direktive o funkcionalnom razdvajanju zahtijevaju dodatno pojašnjenje na razini države članice kako bi u praksi bile potpuno operativne. Postoji nekoliko načina da se dadu potrebna pojašnjenja čime će se osigurati da operateri unaprijed znaju što treba učiniti da bi se poštovala pravila:

- potankim opisom detaljnih uvjeta za funkcionalno razdvajanje u nacionalnim – primarnim i/ili sekundarnim – zakonima kojima se provode Direktive.
- izdavanjem «smjernica» o funkcionalnom razdvajanju prije njegovog provođenja; to npr. može učiniti zakonodavac
- unošenjem popisa uvjeta za funkcionalno razdvajanje u dozvolu za rad mrežnih operatera.

I dok države članice mogu izabrati između gore navedenih – a možda i nekih drugih – odgovarajućih pristupa, jasno je da ne bi bilo primjereno samo doslovno prenijeti tekst Direktiva u nacionalno zakonodavstvo ne dajući dodatna pojašnjenja u smislu "ex - ante". Također se čini preporučljivim zahtijevati da PSO/ODS-ovi zakonodavcu na odobrenje podnesu «ex-ante» «izjavu o poštovanju pravila» u kojoj se navodi na koji način dotični operater namjerava poštivati pravila.

5. Izuzeća za ODS-ove koji opslužuju manje od 100 000 korisnika

5.1. Temeljna načela

«100.000 priključenih korisnika» tumači se u smislu «100 000 priključaka». Iz toga proizlazi da jedno kućanstvo predstavlja jedan priključak u smislu te odredbe, bez obzira na to od koliko se osoba sastoji kućanstvo. Nasuprot tome, smatrat će se da zgrada koja se sastoji od – recimo – 8 stanova ima 8 priključaka u smislu tih odredbi. U slučajevima zgrada kod kojih je teško odrediti točan broj «priključaka» ODS će, zajedno s tijelom nadležnim za donošenje odluka, načiniti razumnu procjenu. [Alternativa: broj korisnika »kojima šaljete račune» obzirom da samo s korisnikom kojemu «šaljete račun» imate uspostavljen nekakav odnos].

5.2. Primjena u praksi – Dva osnovna scenarija

5.2.1. Distribucija i opskrba/proizvodnja vrše se u jednoj kompaniji

U takvom slučaju, kad postoji samo jedno pravno tijelo, primjena 'pravila 100 000' jasna je: ako poduzeće ima manje od 100 000 korisnika, tj. ako je na distribucijsku mrežu dotičnog poduzeća priključeno manje od 100 000 korisnika, moguće je načiniti iznimku, pa u takvom slučaju trgovačko društvo smije nastaviti opsluživati mrežu i osiguravati opskrbu/proizvodnju unutar istog pravnog tijela. Nasuprot tomu, ako broj korisnika prelazi 100 000, potrebno je osnovati zasebnu mrežnu tvrtku.

Prilikom osnivanja takve odvojene tvrtke, poduzeće može birati između dvije temeljne opcije:

- može zadržati sve ili određeni dio dionica mrežne tvrtke koji će joj omogućiti «kontrolu» mrežne tvrtke u smislu članka 3., stavka 3. Regulacije o udruživanju. U tom slučaju mrežna tvrtka ostaje dio vertikalno integriranog trgovačkog društva pa, prema tome, treba biti funkcionalno neovisna u smislu članka 15., stavka 2. Direktive E, i članka 13., stavka 2. Direktive G.
- može odustati od «kontrole» nad tvrtkom, npr. prodajom svih ili gotovo svih dionica tvrtke trećim stranama. Time mrežna tvrtka više ne predstavlja dio vertikalno integriranog trgovačkog društva, ili točnije, više se ne primjenjuju članak 15., stavak 2. [članak 13., stavak 2. Direktiva G].

5.2.2. Poduzeće koje se bavi opskrbom/proizvodnjom «kontrolira» jednu – ili više – pravno odvojenih distribucijskih tvrtki.

U takvim okolnostima, obzirom da skupina tvrtki kao cjelina tvori jedno vertikalno integrirano trgovačko društvo, svi priključeni korisnici svih distribucijskih tvrtki koje «kontrolira» to poduzeće moraju se zbrojiti. Tamo gdje je to moguće, toj broju treba pribrojiti korisnike priključene na distribucijsku mrežu koja djeluje unutar iste kompanijske strukture kao i dotično opskrbno/proizvodno poslovanje.

Ako je gore dobiveni broj veći od 100 000, sve «kontrolirane» mrežne tvrtke moraju se razdvojiti u skladu s člankom 15. [članak 13. Direktive G], čak i ako dotična trgovačka društva, pojedinačno promatrano, opslužuju manje od 100 000 korisnika.

Dva su temeljna razloga za to pravilo:

- izuzeće od primjene članka 15. [članak 13. Direktive G] opravdano je kako bi se u obzir uzele posebne okolnosti manjih distribucijskih tvrtki. Međutim, trgovačko

društvo koje kontrolira nekoliko mrežnih tvrtki koje ukupno opslužuju više od 100 000 korisnika ne može se smatrati manjim poduzećem.

- kad se korisnici ne bi zbrajali, pravilo bilo bi lako izigrati: integrirano poduzeće moglo bi svoju distribuciju organizirati na takav način da se na njega ne primjenjuju pravila o funkcionalnom razdvajanju, to jest, osnivanjem određenog broja distribucijskih tvrtki koje svaka pojedinačno opslužuju manje od 100 000 korisnika .

Slijede tri praktična primjera koji ilustriraju primjenu 'pravila 100 000 korisnika' prema scenariju br. 2.

1. Trgovačko društvo A koje se bavi opskrbom kupuje tri mrežne tvrtke, od kojih svaka opslužuje 40 000 korisnika: sve tri tvrtke moraju funkcionalno biti razdvojene (ili se udružiti u jednu ili dvije razdvojene tvrtke).
2. Trgovačko društvo A koje se bavi opskrbom kupuje pet mrežnih tvrtki, od kojih jedna opslužuje 120 000 korisnika, dok preostale četiri opslužuju svaka po 1000 korisnika: svih pet tvrtki moraju biti razdvojene (ili moraju biti udružene u jednu ili u nekoliko razdvojenih tvrtki).
3. Trgovačko društvo A koje se bavi opskrbom i koje opslužuje distribucijsku mrežu od 80 000 korisnika u sklopu iste kompanijske strukture (tj. koja nije razdvojena) kupuje mrežnu tvrtku koja opslužuje 30 000 korisnika: cjelokupno mrežno poslovanje, uključujući i onih 80 000 korisnika koji su dotad bili opsluživani, mora biti razdvojeno.

5.3. Sloboda odlučivanja koju države članice zadržavaju kod primjene pravila o izuzeću

Treba istaknuti da je prag «100 000» odabran jer se smatralo da je to odgovarajuća brojka obzirom na stanje u Zajednici kao cjelini. Međutim, kad države članice budu razmatrale moguća odstupanja morale bi prvenstveno u obzir uzeti okolnosti u državi i, kao rezultat toga, sniziti prag onda kad je to primjereno. Odabrani nacionalni prag bi u pravilu trebao dovesti do toga da što više krajnjih korisnika ima koristi od pristupa razdvojenoj mreži.

Osim toga, uobičajeno je da se države članice odlučuju za diferencirani pristup, a ne da sustavno izuzimaju sve manje ODS-ove kako od pravnog, tako i od funkcionalnog razdvajanja. Postupnim bi se pristupom predvidjelo da «veći» mali ODS-ovi budu izuzeti od obveze pravnog razdvajanja, ili barem od nekih elemenata funkcionalnog razdvajanja. Samo najmanja trgovačka društva bila bi izuzeta od obje obveze razdvajanja.

C. RAČUNOVODSTVENO RAZDVAJANJE

1. Relevantne odredbe u Direktivama

Članak 19., stavci od 1-4, Direktive E koji kaže:

<i>Razdvajanje računa</i>
----

1. Države članice poduzimaju potrebne korake kako bi osigurale da se računi elektroenergetskih poduzeća vode u skladu sa stavcima 2. i 3.

2. Elektroenergetska poduzeća, bez obzira na svoj sustav vlasništva ili pravni oblik, izrađuju, podnose revizorima i objavljuju svoje godišnje račune u skladu s pravilima nacionalnih zakona koji se odnose na godišnje račune trgovačkih društava s ograničenom odgovornošću, a koji su usvojeni u skladu s Četvrtom direktivom Vijeća 78/660/EZ od 25. srpnja 1978.g., na temelju članka 44., stavka 2., točke g.* Ugovora o godišnjim računima određenih vrsta trgovačkih društava⁶.

Poduzeća koja nisu zakonski obvezna objavljivati svoje godišnje račune njihovu kopiju čuvaju u svom sjedištu gdje je ona dostupna javnosti.

3. Elektroenergetska poduzeća u svojim internim računovodstvima imaju odvojene račune za svaku od svojih prijenosnih i distribucijskih djelatnosti, kao što bi bili obvezni činiti da su spomenute djelatnosti vršila različita poduzeća, a sve kako bi se izbjegla diskriminacija, prelijevanje sredstava i remećenje tržišnog natjecanja. Također će za druge elektroenergetske djelatnosti koje nisu povezane s prijenosom ili distribucijom, voditi račune koje je moguće združiti. Do 1. srpnja 2007.g. vodit će odvojene račune za opskrbnu djelatnost svojih podobnih korisnika i za opskrbu svojih nepodobnih korisnika. Prihodi od vlasništva nad prijenosnim/distribucijskim sustavom u računima se specificiraju. Kad je to primjereno, vodit će združene račune za ostale djelatnosti koje nisu povezane s elektroenergijom/plinom. Interni računi uključuju bilancu i račun dobiti i gubitka za svaku djelatnost.

4. Revizija iz stavka 2. ovog članka posebno provjerava poštivanje obveze izbjegavanja diskriminacije i prelijevanja sredstava iz stavka 3. ovog članka.

Slična odredba za plinare nalazi se u članku 17., stavku 1. do 4. Direktive G.

2. Temeljna načela

Odredbe o računovodstvenom razdvajanju ostaju uglavnom nepromijenjene u usporedbi s prvim Direktivama. Obzirom na novi uvjet pravnog razdvajanja koji nužno dovodi do računovodstvenog razdvajanja, one potpadaju pod novi režim koji je posebno značajan za one ODS-ove koji nisu pravno razdvojeni.

* Glava Direktive 78/660/EEZ preinačena je kako bi u obzir uzela prenumeriranje članka Ugovora o osnivanju Europske zajednice u skladu s člankom 12. Amsterdamskog ugovora; izvorno se pozivalo na članak 54., stavak 3. točku g.

⁶ SL L 222, 14. kolovoza 1978.g. str. 11. Direktiva kako su je posljednji put Direktivom 2001/65/EZ izmijenili i dopunili Europski parlament i Vijeće (SL L 283, od 27. listopada 2001.g., str. 28).

Treba napomenuti da, za razliku od pravnog i funkcionalnog razdvajanja, za manje ODS-ove nema izuzeća od računovodstvenog razdvajanja. Računovodstveno je razdvajanje tako minimalni uvjet za razdvajanje koji bez iznimke moraju poštivati svi mrežni operateri.

Temeljno je načelo da treba voditi odvojene račune za mrežne djelatnosti povezane s plinom i električnom strujom. Združeni računi mogući su za sve ostale djelatnosti, uključujući i preostale djelatnosti vezane za plin i električnu struju. Iznimno od ovog pravila, do potpunog otvaranja tržišta, moraju se voditi odvojeni računi prodaje podobnim i nepodobnim korisnicima, kako bi se time izbjeglo prelijevanje sredstava od prvih drugima.

3. Važnost pomne raspodjele troškova

Pomna primjena računovodstvenih načela važna je barem jednako kao načelo računovodstvenog razdvajanja. Od ključne je važnosti da stavke na troškovniku budu po djelatnostima raspoređene transparentno i precizno. Poglavitito se mora isključiti iskazivanje previsokih troškova mrežnog poslovanja. Takvo netočno prikazivanje troškova vjerojatno će dovesti do prelijevanja sredstava u korist opskrbnog poslovanja, te time može poremetiti tržišnu utakmicu na opskrbnom tržištu.

S obzirom da u stavku 4. odgovarajućih članaka ističe da revizija predviđena stavkom 2. razmatra pitanje mogućeg prelijevanja sredstava, jasno je da revizija mora ispitati način na koji je izvršena raspodjela troškova.

Neophodno je napomenuti da tijela nadležna za donošenje propisa u tom smislu igraju ključnu ulogu. Sukladno članku 23., stavku 1e. Direktive E (članku 25., stavku 1e. Direktive G) oni putem nadziranja djelotvornog računovodstvenog razdvajanja osiguravaju da ne dođe do prelijevanja sredstava između proizvodnje/opskrbe i prijenosa/distribucije.

U tom kontekstu treba također primijetiti da regulacija pristojbi za pristup mreži koja se temelji na poticajima (tzv. «Price Caps») može biti djelotvoran instrument koji će znatno sniziti poticaje i mogućnosti integriranih trgovačkih društava da presele troškove s opskrbnog/proizvodnog poslovanja na mrežno poslovanje. Regulacija koja se temelji na poticajima, pored ostalih prednosti, može tako biti djelotvorno sredstvo za umanjivanje opasnosti od prelijevanja sredstava.

DODATAK

PRIMJENA PRAVILA O RAZDVAJANJU NA OSP-ove I ODS-ove

	Pravno razdvajanje	Funkcionalno razdvajanje	Računovodstveno razdvajanje
OSP	+	+	+
ODS iznad 100 000 korisnika	Izuzete moguće do 01. srpnja 2007.g.	+	+
ODS ispod 100 000 korisnika	Izuzete moguće	Izuzete moguće	+